

N:r 8.

Ankom till riksdagens kansli den 20 april 1934 kl. 2 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 8, i anledning av väckt motion, II:373, angående upphävande av bestämmelserna om tillsättande av allmänna ombud i fråga rörande uppskattningen av eklelesiastiska lönebostälernas årliga normalavkastning.

Motionen. I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 373, har herr *Gustafson* i *Kasenberg m. fl.* hemställt, "att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att allmänna ombud icke vidare måtte förordnas uti ifrågavarande ärenden".

Efter återgivande av Kungl. Maj:ts beslut den 9 juni 1933, varigenom förordnades om tillsättande av omförmälda allmänna ombud, och i avseende på vars avfattning torde få hänvisas till motionen, fästa motionärerna uppmärksamheten särskilt på det förhållandet, att stiftsnämndens uppgift är att vara kontrollerande organ samt således att iakttaga, att de allmänna intressena bliva tillgodosedda vid boställsförvaltningen. Stiftsnämnden har alltså att själv bevaka kyrkofondens intresse av att uppskattningarna icke bliva för låga. Anledningen till riksdagens föreskrift att boställsnämndernas uppskattning av lönebostälernas normalavkastning skulle underställas stiftsnämnden för prövning och fastställelse var just, att det allmännas intresse på detta sätt bleve effektivt bevakat. Riksdagen förutsatte alltså, att något överklagande uppifrån icke skulle ske. Allra minst har riksdagen tänkt sig, att domänverket, vilket befattning med prästboställena skulle upphöra, skulle få sig denna klagorätt anförtrodd. Motionärerna fästa vidare uppmärksamheten därpå att enligt 6 § 6) i lagen om kyrkofond den 30 augusti 1932 (nr 404) må ur kyrkofonden utgå anslag till omkostnader för stiftsnämndernas verksamhet. Den föreslagna kontrollanordningen med allmänna ombud kan dock icke utgöra någon del av stiftsnämndernas verksamhet, och det torde alltså icke överensstämma med lagens mening att bekosta kontrollanordningen med kyrkofondsmedel.

Införade yttranden. Förevarande motion är likalydande med en av herr *Gustaf Tamm m. fl.* i första kammaren väckt motion, nr 143, angående tillsättande av allmänna ombud för överklagande av stiftsnämndernas beslut angående normalavkastning av prästlöneboställen. Sistnämnda motion har hänvisats till första kammarens första tillfälliga utskott, vilket begärt och mottagit yttranden över motionen dels av kammarkollegiet, dels också av den inom eklelesiastikdepartementet för handläggning av frågor, sammanhängande med genomförandet av 1932 års

ceklestastika boställslagstiftning tillkallade sakkunnige, kammarrådet T. Wohlin. Andra kammarens första tillfälliga utskott har erhållit del av omförmälda yttranden; och hava yttrandena såsom bilagor fogats till detta utlåtande.

Motionärerna ha tydligen i vad ovan refererats uttalat som sin åsikt att Kungl. Maj:ts ifrågavarande beslut av den 9 juni 1933 icke kan anses förenligt med de år 1932 beslutade och utfärdade nya lagarna om prästlönejorden. En närmare prövning av huru härmed må förhålla sig betraktar emellertid utskottet såsom fallande utanför sitt egentliga område. Utskottet vill dock i detta sammanhang framhålla, att när statsmakterna efter långvariga utredningar, varvid såväl centralisering som decentralisering av prästlönejordens förvaltning utförligt övervägts, år 1932 beslutade om ny lagstiftning, anslöto sig såväl regering som riksdag till decentraliseringslinjen, och beslutade lagar avfattades i enlighet därmed. Man kan nu näppeligen undgå att finna, att Kungl. Maj:ts beslut av den 9 juni 1933 utgör ett avsteg i centraliserande riktning från år 1932 beslutad decentralisering.

Utskottet.

I den framställning, som i huvudsak legat till grund för ovannämnda Kungl. Maj:ts beslut, har anförts, att genom de allmänna ombuden enhetliga grunder skulle vinnas för uppskattningen av de ecklesiastika lönebostälernas årliga normalavkastning. Då emellertid skilda ombud utses för de olika stiftens samt stiftsnämnderna till sitt förfogande ha sakkunniga värderingsmän, synes likformighet i bedömandet lika väl kunna åstadkommas genom stiftsnämnderna som genom särskilda allmänna ombud.

Ävenså synes det allmännas rätt och bästa i frågor rörande uppskattningarna lika väl kunna bevakas av stiftsnämnderna som av ifrågavarande allmänna ombud. Förefintligheten av nya kontrollorgan vid sidan av stiftsnämnderna kunde vidare få till följd att stiftsnämndernas intresse för bevakandet av kyrkofondens rätt slappades. Dessutom medför anordningen med allmänna ombud ökade kostnader för kyrkofonden.

Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att andra kammaren för sin del ville besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att allmänna ombud icke vidare måtte förordnas uti ifrågavarande ärenden.

Stockholm den 16 april 1934.

På utskottets vägnar:

JOSEF WEIJNE.

Närvarande vid ärendets behandling: herr *Weijne*, herr *Lundell*, herr *Meyerhöffer*, fru *Gustafson*, fru *Eklund*, herr *Sefve*, herr *Mårtensson*,* herr *Hansson* i Rubbestad, herr *Persson* i Tidaholm, herr *Björling*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Weijne*, fru *Gustafson*, herr *Mårtensson* och herr *Persson* i Tidaholm, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

Utskottet vill erinra därom, att de av Kungl. Maj:t förordnade allmänna ombudens uppdrag endast gällt 1933 års förrättningar. Huruvida framdeles ett liknande ombudsförfarande kommer att tillämpas, undandraget sig utskottets bedömning.

Onekligen hava vid 1933 års förrättningar förelegat förhållanden, vilka icke bliva likartade i framtiden. Sålunda gällde det att tillämpa en ny lagstiftning. Därtill kom, att man utan andra kostnader än för resor och dagtraktamenten hade tillgång till kvalificerade personer från domänverket. De allmänna ombudens rese- och traktamentskostnader lära inalles icke belöpa sig till högre kostnad än i runt tal 4,000 kronor.

Vid här angivna förhållanden anser utskottet icke, att riksdagen har anledning att uttala någon mening angående lämpligheten av att förordna allmänna ombud för frågor rörande uppskattningen av ecklesiastiska löneboställens årliga normalavkastning. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att pröva denna sak. Utskottet får alltså hemställa,

att föreliggande motion icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Bil. 1.

Till riksdagens första kammarens första tillfälliga utskott.

Genom nådig remiss den 9 februari 1934 har kammarkollegiet anbefallts att avgiva yttrande över en inom riksdagens första kammare väckt motion nr 143, vari hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att allmänna ombud icke vidare måtte förordnas uti ärenden angående fastställande av ekklesiastika löneboställens normalavkastning.

I anledning härav får kollegiet anföra följande.

Kollegiet har från stiftsnämnderna infortrat vissa här bifogade uppgifter rörande resultatet av de allmänna ombudens verksamhet. Av dessa inhämtas, att i Uppsala, Västerås, Lunds, Göteborgs, Karlstads och Härnösands stift granskning av de av boställsnämnderna förrättade uppskattningarna företagits i samråd med det allmänna ombudet. I vad mån ändring av boställsnämndernas uppskattning ägt rum på allmänna ombudets föranstaltande har i allmänhet icke kunnat uppgivas. Av stiftsnämnden i Uppsala har dock meddelats, att granskning av boställsnämndernas förslag ägt rum under ett "ingående samarbete", av stiftsnämnden i Västerås att granskningen skett "i samförstånd och samarbete" med allmänna ombudet, av stiftsnämnden i Lund, att allmänna ombudet på ett förtjänstfullt sätt bistått stiftsnämnden vid fastställandet av normalvärdena, av stiftsnämnden i Göteborg att granskning skett under "intimt samarbete" med allmänna ombudet, av stiftsnämnden i Härnösand att samtliga allmänna ombudets granskningar utförts i samarbete med den av stiftsjägmästarna som deltagit i förrättningen, varför ombudets yrkande i regel blivit identiska med de av stiftsjägmästarna eller stiftsnämndens sekreterare förut gjorda anmärkningarna. Stiftsnämnden i Skara däremot har anfört, att allt det omfattande arbete, som måst nedläggas i samband med allmänna ombudets granskning, varit opåkallat samt åsamkat kyrkofonden en onödig kostnad, samt stiftsnämnden i Karlstad att allmänna ombudets verksamhet inom stiftet icke haft någon egentlig betydelse.

I Linköpings, Strängnäs, Växjö, Luleå och Visby stift hava förslag till ändring av boställsnämndernas uppskattningar icke till stiftsnämnderna avgivits av de allmänna ombuden.

I Skara stift hade allmänna ombudet hos stiftsnämnden sökt ändring i boställsnämndens beslut i 175 fall, varav i 27 fall ombudet förutsatt vissa direktiv angående lån eller dylikt, vilka enligt stiftsnämnden saknat betydelse för förevarande uppskattningar. I återstående 148 fall hade ombudet yrkat höjning eller sänkning av de föreslagna avkastningsvärdena, enligt vilka yrkanden totalvärdet skulle komma att höjas från 224.692 kronor till 247,251 kronor. Stiftsnämnden hade fastställt ifrågavarande värden till 225.151 kronor. Hos Kungl. Maj:t har allmänna ombudet anfört besvär i 44 fall med yrkande om höjning om tillhoppa 11.000 kronor. Dessutom har ombudet på grund av pristäthöjning, som enligt hans åsikt inträffat å virke under senare delen av år 1933, i 216 fall hos Kungl. Maj:t överklagat tidigare av honom godkända värden å skogsavkastningsbelopp. Förutom i Skara stift hava de allmänna ombuden hos Kungl. Maj:t anfört besvär över stiftsnämndernas beslut i ifrågavarande hänseenden i Uppsala stift i 41 fall, i Strängnäs stift beträffande samtliga boställen, varav dock besvären rörande 37 stycken komme att återkallas, i Växjö stift i omkring 290 fall samt i Luleå stift beträffande samtliga 74 boställen (rörande avdrag för kostnader för upprättande av skogshushållningsplaner m. m.). I övriga

sju stift hava, såvitt för stiftsnämnderna vore känt, besvär av allmänna ombuden icke anförts hos Kungl. Maj:t. I Göteborgs stift har allmänna ombudet visserligen anført besvär i ett fall, men detta rör en fråga — disposition av avkastningen av prästänkesäten — som icke torde kunna i sådan ordning slutgiltigt prövas.

Kollegiet har icke kunnat finna, att laga hinder förelegat för anordnande av ifrågavarande kontrollanordning. Denna torde få anses hava varit nödvändig för att kunna under Kungl. Maj:ts prövning bringa frågor, på vilkas bedömande efter enhetliga grunder genomförandet av 1932 års lagstiftning i viss mån vilar. Anordningen har givetvis också åsyftat att i görlig mån tillgodose kyrkofondens och därigenom hela landets skattebetalares intresse att fonden icke bliver på ett obehörigt sätt belastad till förmån för enskilda pastorat. Att båda dessa syftemål i stort sett vunnits, såvitt angår de nu verkställda uppskattningarna, torde framgå av de från stiftsnämnderna inhämtade yttrandena. Det synes böra läggas i Kungl. Maj:ts hand att framdeles träffa ett bedömande rörande anordningens fortsatta behövlighet.

Kollegiet anser sig vid sådant förhållande böra avstyrka motionen.

I detta yttrande hava, förutom undertecknade, deltagit kammarråden Nyborg och Schalling samt t. f. kammarrådet Adelborg. Protokollsutdrag innefattande vid ärendets föredragning uttalad särskild mening bifogas. Stockholm den 13 mars 1934.

Lennart Berglöf.

H. Skoglund.

Utdrag av Kungl. Maj:ts och rikets kammarkollegii protokoll, hållet i Stockholm den 13 mars 1934.

58 §.

T. f. kammarrådet Skoglund föredrager Kungl. Maj:ts remiss den 9 februari 1934 angående tillsättande av allmänna ombud för överklagande av stiftsnämndernas beslut angående normalavkastning av prästlöneboställen; och beslutes yttrande till riksdagens första kammars första tillfälliga utskott av innehåll konceptboken (B IV nr 241) utvisar.

Från beslutet är föredraganden skiljaktig och anför:

”Till grund för Kungl. Maj:ts i förevarande motion omnämnda beslut den 9 juni 1933 ligger ett av 1933 års eklelesiastika boställsberedning avgivet förslag i ämnet. Syftet med ifrågavarande anordning var enligt sagda förslag främjande av enhetliga grunder vid uppskattningen. I enahanda syfte föreslogs be- myndigande för ordföranden i stiftens centralnämnd att sammankalla stifts- jägmästarna för rådplägning rörande ifrågavarande uppskattningar.

Samtliga stiftsnämnder, som avgivit yttranden över förslaget, avstyrkte det- samma i vad avsåg förordnande av allmänna ombud. Av stiftsnämnderna fram- hölls i huvudsak, att överklagande av stiftsnämndernas beslut icke syntes vara avsett av lagstiftaren vid den nya lagstiftningens antagande, att stiftsnäm- derna förfogade över tillräcklig sakkunskap när det gällde värdering av skogs- avkastning samt besatte nödig kompetens för ett rättvist och riktigt bedömande av uppskattningarna, att sammansättningen av stiftsnämnderna, vilka tillkom-

mit för att bevaka det allmännas intresse, utgjorde garanti för att hänsyn toges till detta intresse, att tillskapandet av nya kontrollorgan vid sidan av stiftsnämnderna kunde lätt få till följd att känslan av att det tillkomme stiftsnämnderna att bevaka kyrkofondens intresse kunde slappas, samt att arbetet med uppskattningarna bleve onödigt tungt och försvårat.

Kammarkollegium och statskontoret avgåvo gemensamt utlåtande över förslaget. Ämbetsverkens majoritet anförde:

'Beträffande förslaget om förordnande av allmänna ombud att på närmare angivet sätt medverka vid uppskattningen år 1933 av ecklesiastika lönebestälens årliga normalavkastning vilja ämbetsverken framhålla, att med lagstiftningen på området avsetts, att den organisation, som består av stiftsnämnder och boställsnämnder, skulle säkerställa erforderlig enhetlighet i fråga om dylik uppskattning. Ej heller synes meningens hava varit, att särskilda ombud skulle vara erforderliga för tillvaratagandet i övrigt av det allmännas intresse, utan torde man hava tänkt sig, att detta skulle slutgiltigt bliva tillgodosett genom berörda nämnder och vad boställsberedningen härutinnan anført synes knappast ägnat att lämna stöd för en annan uppfattning. — Det må erinras därom, att statskontoret i utlåtande den 2 mars 1933 angående förslag till ändring i vissa delar av instruktionen för kammarkollegiet framhållit såsom sin uppfattning, att någon granskning av stiftsnämnds fastställelsebeslut i fråga om uppskattning av normalavkastning från central myndighets sida icke torde hava avsetts vid tillkomsten av nu gällande kyrkofondslag. Ett stöd för riktigheten av denna uppfattning synes vara att finna däruti, att Kungl. Maj:t vid avgörandet av nyssberörda ärende icke tillagt kammarkollegiet föreslagen befogenhet att överklaga stiftsnämnds beslut om normalavkastning. — Efter vad sålunda förekommit synas tillräckliga skäl icke vara förebragta för tillsättandet av allmänna ombud med de uppgifter boställsberedningen avsett.'

Den av riksdagen införda anordningen med uppskattningarnas underställande stiftsnämndernas prövning och fastställelse har avsett att säkerställa enhetlighet inom stiftet i fråga om uppskattningarna (sammansatta andra lag- och jordbruksutskotts utlåtande nr 8 till 1932 års riksdag, s. 57). Ytterligare anordning i sådant syfte var icke ifrågasatt. På sätt i motionen och i de över 1933 års ecklesiastika boställsberednings förslag avgivna yttrandena framhållits torde lagstiftarens mening icke hava varit, att besvär över stiftsnämndernas beslut för kyrkofondens räkning skulle förekomma. Till grund för uppskattning av avkastning skall från boställes jordbruksdel läggas värdet av intäkter, som erhålles genom förvaltning av denna del på mest ekonomiska sätt, samt från skogen värdet av det för avverkning tillgängliga virket. För uppskattningarna torde sålunda det av boställsnämnden fastställda arrendevärdet samt det av stiftsnämnden fastställda avverkningsbeloppet vara av grundläggande betydelse. Besvär över boställsnämnds beslut om fastställande av arrendevillkor och stiftsnämnds beslut i fråga om fastställande av skogshushållningsplan kan icke förekomma för kyrkofondens räkning (57 § 2 st. och 58 § 2 st. boställsordningen). Det förhållandet att man sålunda icke genom besvär för kyrkofondens räkning kan rubba på de faktorer, som skola ligga till grund för uppskattningen, synes bestyrka uppfattningen att besvär över uppskattningarna icke varit avsedd.

Då syftet med anordningen med allmänna ombud angivits vara säkerställandet av enhetlighet i uppskattningarna må framhållas, att 12 allmänna ombud knappast kunna förväntas äga större förutsättningar till enhetligt bedömande än lika många stiftsnämnder. Av de av stiftsnämnderna lämnade uppgifter framgår ock — såsom väntat var — att den eftersträfvade enhetligheten icke vunnits. Under det exempelvis i Härnösands stift med allmänna ombudets god-

kännande medeltalet av 1930, 1931 och 1932 års virkespris lagts till grund för uppskattningarna, har allmänna ombudet i Skara stift överklagat stiftsnämndens beslut beträffande 216 uppskattningar med yrkande att de under senare halvåret 1933 rådande virkespris skall läggas till grund för uppskattningarna.

Enär stiftsnämnderna skola bevaka kyrkofondens intresse och deras sammansättning torde borga för att de jämte de till deras biträde anställda stiftsjägmästarna äga minst lika goda kvalifikationer som det allmänna ombudet att bedöma förevarande frågor, synes förordnande av allmänna ombud tillika vara obehövt samt åsamka det allmänna onödiga kostnader. Att i vissa stift de allmänna ombuden biträtt stiftsnämnderna med granskningen av boställsnämndernas uppskattningar och därvid enligt vad från vissa håll vitsordats nedlagt ett förtjänstfullt arbete är en sak för sig. Därigenom kan arbetsbördan för stiftsnämndens tjänstemän hava blivit i någon mån lättad, vilket väl dock icke varit syftet med de allmänna ombudens förordnande. Å andra sidan torde åtskilligt dubbelarbete därvid hava förekommit, då ombudens och stiftsnämndernas granskning varit inriktad på samma felaktigheter. Huruvida och i vad mån de allmänna ombudens verksamhet varit till gagn för kyrkofonden torde icke kunna bedömas, förrän de av dem anförda besvären blivit av Kungl. Maj:t avgjorda.

Jag har för min del icke något att erinra däremot, att allmänna ombud icke vidare förordnas i ifrågavarande ärende.”

Vid protokollet:

Ernst P. Pehrzander.

Bil. 2.

Till första kammarens första tillfälliga utskott.

Undertecknad, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 februari 1934 anbefallts att till Utskottet avgiva yttrande över den inom första kammaren väckta motionen nr 143, får i anledning härav anföra följande.

Beträffande uppskattning av löneboställes årliga normalavkastning finnas vissa regler upptagna i 10 § kyrkofondslagen. Ett inträngande i dessa bestämmelser giver vid handen, att desamma innefatta allenast vissa generella riktlinjer för uppskattningarnas utförande samt att följaktligen deras tillämpande måste komma att — i en förhållandevis stor utsträckning — bliva beroende av rättstolkningar, stödda på den ifrågavarande lagstiftningens allmänna grunder i övrigt. Åtskilliga av de rättsspörsmål, som sålunda i lagtexten icke erhållit någon omedelbar reglering och vilkas besvarande visat sig lämna utrymme för vitt skilda meningar, äro i själva verket av central betydelse för utfallet av uppskattningarna. Det sätt, varpå dessa svävande frågor komma att vid den fortgående rättstillämpningen vinna sin lösning, får fördenskull ett avgörande inflytande å såväl de enskilda pastoratens som kyrkofondens ekonomi. I främsta rummet äro härvidlag att uppmärksamma sådana frågor, som avse

1:o själva utgångspunkterna för de vid uppskattningarna i skilda hänseenden — framför allt med avseende å skogsavkastningen — ifrågakommande förhandsvärderingarna;

2:o) de grundsatser, enligt vilka avdrag böra få medgivas för den mångfald av förhandsbedömda kostnadsposter — särskilt för lönebostälernas bebyggnad — som här kunna komma i betraktande, liksom även förutsättningarna för i vad mån dessa kostnadsposter må i fall av behov kunna fördelas å tid utöver den aktuella uppskattningsperioden;

3:o) dispositionen av de vid tidpunkten för den nya förvaltningsordningens genomförande förefintliga tidigare uppsamlade nybyggnadsfonderna.

Innebörden och räckvidden av de spörsmål, som här antydningssvis berörts, kan måhända i någon mån belysas genom härvid i avskrift bifogade handlingar: 1933 års ecklesiastiska boställsberednings skrivelse till chefen för ecklesiastikdepartementet den 26 maj 1933 (bil. 1), en inom samma beredning uppgjord promemoria angående vissa spörsmål i samband med frågan om de allmänna ombudens tillsättande (bil. 2) samt beredningens skrivelse till allmänna ombudet för Skara stift den 16 oktober 1933 (bil. 3) och allmänna ombudens skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 januari 1934 (bil. 4).

Då det gäller förutsättningarna för den nödvändiga kompletteringen av hithörande lagbestämmelser på rättstillämpningens väg, är att uppmärksamma, att fastställandet av normalavkastningsbeloppen för landets över tretusen prästlöneboställen är hänlagt till stiftsnämnderna i riket. Avgörandena i dessa ärenden, i vilka det gäller att taga ställning till ett i sina principer väsentligen nytt och hittills oprövat värderingsinstitut, kommer sålunda att bliva avhängiga av prövningen inom tolv särskilda av varandra oberoende lokala förvaltningsorgan. Redan från början har man fördenskull haft att räkna med, att dessa avgöranden skulle komma att utvisa stora skiljaktigheter de olika stiftsnämnderna emellan. Detta antagande har också, sedan arbetet med normalavkastningsvärdenas fastställande hos stiftsnämnderna numera i huvudsak slutförts, väsentligen bekräftats.

Det för 1933 års normalavkastningsuppskattningar från det allmännas sida anordnade ombudsmannaförfarandet har särskilt föranletts av angelägenheten att från början i görligaste mån — åtminstone i avseende å de mest betydande spörsmålen — råda bot för de olägenheter, som otvivelaktigt bleve förbundna med en dylik splittring i rättstillämpningen. Förfarandet har sålunda främst syftat till att — i den enda ordning, som härför stått till buds, eller genom besvärstalan till Kungl. Maj:t — få till stånd sådana avgöranden i dessa rättstillämpningsfrågor, som för uppskattningsmyndigheterna kunde i fortsättningen bliva till en definitiv vägledning vid prövningen av hithörande ärenden.

Vid ombudsmannauppsattnings utförande synes detta syfte även såtillvida hava blivit tillgodosett, som de allmänna ombuden i förekommande fall torde hava utfört sin besvärstalan mot stiftsnämndernas fastställelsebeslut rörande lönebostälernas normalavkastning på sådant sätt, att avgöranden av prejudicerande innebörd därigenom komma att ernås. Det är nämligen känt, att ombuden i uppskattningsärendena, på sätt dessa av dem hittills fullföljts, i regel uppdelat sina yrkanden med hänsyn till givna principfrågor och i samband därmed gjort det slutliga fullföljandet av besvären rörande det stora flertalet löneboställen beroende av huruvida Kungl. Maj:t komme att i vissa särskilt fullföljda mål bifalla de gjorda principyrkandena. I vad mån dessa principfrågor framförts inom det ena eller det andra stiftet eller om yrkandena framställts av ett eller flera av ombuden, är härvid givetvis betydelselöst. Från huvudsyftets synpunkt — ernående av enhetlighet i den framtida rättstillämpningen å förevarande område — är det tillräckligt, att de förutberörda särskilt uppmärksammade huvudspörsmålen åtminstone i något fall kommit under Kungl. Maj:ts prövning.

Med det förslag om allmänna ombud vid normalavkastningsuppskattningarna, som av 1933 års ecklesiastika boställsberedning framfördes i dess skrivelse till chefen för ecklesiastikdepartementet den 26 maj 1933 och som i huvudsak legat till grund för Kungl. Maj:ts beslut i ämnet, åsyftades endast — på sätt ock i åberopade skrivelse uttryckligen framhölls — att skapa möjlighet till ett dylikt besvär förfarande för 1933 års förrättningar. Huruvida ett upprepande av detta ombudsmanförfarande framdeles vid något tillfälle kan bli erforderligt, läter icke vara möjligt att för närvarande bedöma. Det synes bli beroende ej mindre av det resultat, som uppnås av ombudens nu utförda besvärstalan än även av i vad mån de därigenom erhållna direktiven komma att visa sig tilfyllt för värderingsinstitutets framtida tillämpning.

Motionens innehåll föranleder mig att härjämte erinra om följande.

Rätt till talan mot stiftsnämnds beslut i ärende rörande uppskattning av löneboställes årliga normalavkastning är uttryckligen medgiven i 13 § kyrkofondslagen. Ingenstädes i vederbörande riksdagsutskotts utlåtande eller eljest vid behandlingen i riksdagen av förslagen till de nu gällande förvaltningsbestämmelserna å detta område har utsagts, att med det av utskottet föreslagna införandet av stiftsnämnderna såsom instans i uppskattningsförfarandet avsetts att avskära rätten till vidare fullföljande av dessa ärenden. Snarare måste antagas, att med stadgandet, att uppskattningsärendena skola underställas stiftsnämndernas prövning, endast avsågs — förutom ernående av enhetlighet i avgörandena inom varje stift — att instansordningen i dessa ärenden skulle bli densamma som — på sätt särskilt stadgades — vore gällande i avseende å boställsnämnds beslut i frågor enligt boställsordningen, eller administrativ instansordning.

Det i boställsberedningens skrivelse framförda förslaget, att de allmänna ombuden skulle utses bland domänverkets tjänstemän, var helt och hållet motiverat av vissa praktiska skäl. Då de särskilda förhållandena, som här förelegat, synas hava undgått motionärernas uppmärksamhet, får jag till frågans belysning ur boställsberedningens framställning återgiva följande.

Domänverkets befattning med värden och förvaltningen av de ecklesiastika boställsskogarna har visserligen upphört den 30 april i år (1933) och det kunde kanske fördenskull ifrågasättas, huruvida bestyr, som sammanhånga med denna förvaltning, numera kunde — åtminstone utan särskilda arvoden — uppdragas åt domänverkets personal. Emellertid föreligger ju det förhållandet — närmare belyst i Kungl. Maj:ts proposition (nr 233) till årets riksdag och sammansatta banko- och jordbruksutskottets däröver avgivna utlåtande nr 1 — att den personalreglering, som inom domänverket erfordras på grund av den förändrade administrationen av de ecklesiastika skogarna, är avsedd att anstå till den 1 januari 1934 och att domänverket i följd härav skall hava att under den återstående delen av innevarande år avlöna en stor del sådan personal, som den nya administrationen av dessa skogar gjort övertalig. Enligt uttalanden i berörda proposition, som jämväl av riksdagens förenämnda utskott lämnats utan erinran, bör domänfonden med stöd av bestämmelserna i 69 § ecklesiastika boställsordningen beredas ersättning ur kyrkofonden jämväl för de kostnader, domänfonden nödgas vidkänas för avlöande under tiden 1 maj—31 december 1933 av den personal, för vilken ersättningsskyldighet kommer att åligga kyrkofonden från och med den 1 januari 1934. Då alltså de ifrågasvarande domän-tjänstemännen under tiden 1 maj—31 december 1933 komma att åtnjuta oavkortade avlöningsförmåner, trots att deras bestyr med de ecklesiastika skogarnas förvaltning upphört och i övrigt ökade arbetsuppgifter icke synas hava

blivit dem pålagda, innebär detta, att nämnda tjänstemän under sagda tid er-hålla lön, som delvis bestrides av kyrkofonden, utan att deras arbetskraft där- under kan för kyrkofonden utnyttjas i vidare mån än avvecklingen av de tidi- gare förvaltningsbestyren ännu upptager deras tid. Det synes fördensskull vara fullt befogat, att sagda personal i viss begränsad utsträckning, såsom i fall var- om här är fråga, utan extra kostnad anlitas för kyrkofondens räkning till bi- tråde med sådana förekommande arbetsuppgifter, som tidigare tillhört dessa tjänstemäns arbetsåligganden. Resekostnads- och traktamentsersättningar torde emellertid böra tillerkännas tjänsteman, som tages i anspråk såsom ombud, när han på grund av uppdraget behöver företaga resa utom sin tjänstgöringsort. Dylika resor torde dock i regel icke behöva förekomma, särskilt om till ombud utses revirtjänsteman, som är bosatt i stiftsstaden, och sådan lär finnas i samt- liga stiftsstäder utom i Lund. Utöver resor för ett förberedande sammanträde, varom nedan vidare förmäles, samt för eventuella konferenser med stiftsnäm- ndens sekreterare eller vederbörande stiftsjägmästare synes ombudet icke behöva för uppdragets fullgörande företaga resa annat än i särskilt undantagsfall. De extra kostnader för resor och traktamenten, som likväl kunna uppkomma vid de här ifrågasatta ombudsuppdragen, synas böra förskjutas av domänstyrelsen och i likhet med de resekostnads- och traktamentskostnader, som tidigare upp- stått för de ekklesiastika skogarna, inberäknas i det ersättningsbelopp, som för år 1933 skall tillgodoföras domänfonden ur kyrkofonden för domänverkets verk- samhet under nämnda år. Ombudsuppdragen, som endast äro avsedda för det innevarande årets normalavkastningsuppskattningar, torde i samtliga fall kunna vara avslutade inom år 1933.”

Genom att, på sätt som skett, utnyttja den vid den ekklesiastika förvaltningens omläggning den 1 maj 1933 inträdda personalorganisatoriska situationen inom domänverket hava för utförande av här ifrågavarande ombudsmannauppdrag kunnat utses väl kvalificerade personer utan att det allmänna därför behövt vid- kännas andra särskilda kostnader än vad eventuellt påkallats för ombudens resor. Domänstyrelsens egen befattning med ombudsmannaanordningen har in- skränkt sig till att bland de styrelsen underlydande tjänstemännen till ombud utse dem, som därtill befunnos bäst skickade och lämpligast kunde för ändamålet disponeras, samt att därefter meddela ombuden besked om räckvidden av deras uppdrag och ordningen för dess utförande.

De allmänna ombudens rese- och traktamentskostnader lära inalles hava upp- gått till i avrundat tal 4,000 kronor. Upplyningsvis må nämnas, att *enbart inom ett stift* de av stiftsnämnden i samarbete med det allmänna ombudet be- slutade höjningarna i boställsnämndernas uppskattningar av de årliga normal- avkastningsvärdena uppgå sammanlagt till över 100,000 kronor. De anförda sifferuppgifterna lära bestyrka antagandet, att — även om man skulle värde- sätta de allmänna ombudens granskningsarbete allenast från så att säga fiskalisk synpunkt eller efter summan av för kyrkofonden vunna belopp — den angivna merutgiften för kyrkofonden icke representerar onyttigt disponerade medel. Av vad ovan anförts rörande det ifrågavarande ombudsmannaförfarandets syfte torde utan vidare följa, att det åt ombuden uppdragna granskningsarbetet be- träffande 1933 års normalavkastningsuppskattningar varit ett omedelbart av omständigheterna påkallat led i stiftsnämndernas verksamhet. I själva verket hava de allmänna ombuden härvid intagit en ställning väsentligen likartad den, som tillkommer landskamreraren såsom allmänt ombud vid länsprövningsnämnd. Att föreskrift meddelats därom att de ifrågavarande resekostnaderna skola be- stridas ur kyrkofonden lärer äga omedelbart stöd i stadgandet i 6 § 6) kyrko-

fondslagen. — Det må erinras om att dessa kostnaders läggande å kyrkofonden ytterligare kan grundas å övergångsbestämmelserna, punkt 1, till kyrkofondslagen, då ju syftet med ombudsmannauppdraget för år 1933, som ovan blivit belyst, varit att skapa prejudikat för den framtida tillämpningen av lagens stadganden rörande uppskattningen av löneboställes normalavkastning. Stockholm den 14 mars 1934.

Tom Wohlin.